

ВПЛИВ ВОЄНИХ ДІЙ НА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ДІДОК Тетяна Сергіївна
студентка 1-го курсу ОС Магістр
спеціальності «Геодезія і землеустрій»

Науковий керівник
НОВАКОВСЬКА Ірина Олексіївна
д.е.н., чл-кор. НААН,
професор кафедри
земельного кадастру
Національний університет
біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна,
novmailll@ukr.net

Військові конфлікти спричиняють суттєві зміни у використанні земельних ресурсів, що особливо актуально для прикордонних регіонів, таких як Харківська область. [1] Близькість до зони бойових дій призводить до деградації земель, їхнього забруднення та втрати продуктивності, що ускладнює подальше використання територій для сільського господарства та інших господарських потреб. (Рис. 1.)

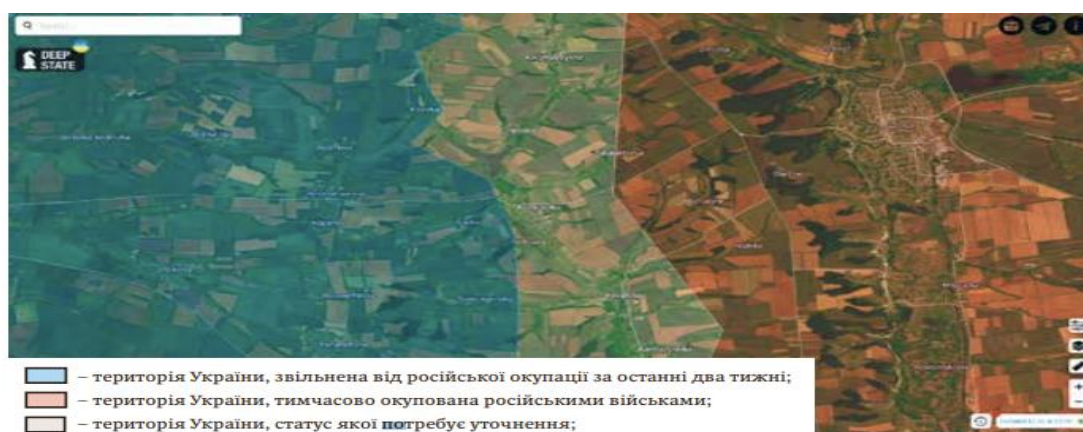

Рис. 1. Ділянка фронту в Харківській області 13.10.2022 [1]

По-перше, значна частина земель сільськогосподарського призначення була пошкоджена внаслідок бойових дій. Постійні обстріли, мінування територій, використання важкої техніки призвели до фізичного руйнування орних земель, лісосмуг та пасовищ. У багатьох громадах області, в таких як Ізюмська, Куп'янська та Дергачівська частина сільськогосподарських земель

виявилася забрудненою вибухонебезпечними предметами, уламками снарядів, що зробило їх небезпечними для обробітку та використання. Зокрема, в Ізюмському районі велика площа орних земель стала непридатною для обробітку через мінні загрози та нерозірвані боєприпаси. Фермерські господарства, які раніше активно працювали на цих територіях, наразі змушені припинити діяльність або шукати альтернативні можливості для обробки земель після їх розмінування.

По-друге, через руйнування інфраструктури, зокрема систем водопостачання та меліорації, значна частина земель втратила доступ до зрошення. Це призводить до висихання ґрунтів, зниження врожайності, а в деяких випадках – до деградації земельних ресурсів. Особливо це відчутно у південних громадах Харківської області, де ґрунти є більш посушливими. За офіційними даними із 19,2 тис. км², які є потенційно забрудненими в Харківській області, у 2023 р. моніторинговому аналізу підлягали близько 11,3 тис. км² [2]

Відновлення земельних ресурсів потребує тривалого часу, значних фінансових витрат та спеціальних заходів з розмінування, рекультивації та відновлення родючості ґрунтів, в Ізюмському районі, де до початку війни аграрний сектор був одним із ключових напрямів економіки. Крім того, внаслідок бойових дій та окупації *понад 50% орних земель* зазнали пошкоджень або забруднені вибухонебезпечними предметами. Це призвело до різкого скорочення посівних площ, а за оцінками місцевих аграріїв, у 2023 році обсяги виробництва зернових культур у регіоні знизилися більш ніж удвічі. [3]

Аналіз масштабів цих змін, визначення основних чинників їх виникнення та розробка комплексних заходів для відновлення земельного фонду є критично важливими завданнями для забезпечення сталого розвитку регіону. (Рис.2)

Рис.2. Основні наслідки воєнних дій для земельних ресурсів Харківської області

Відновлення земельного фонду Харківської області потребує комплексного підходу, що включає розмінування, рекультивацію ґрунтів, відновлення зрошувальних систем і лісонасаджень.[4] (Рис. 3) Також важливим є проведення екологічного моніторингу для оцінки рівня забруднення та визначення заходів з реабілітації постраждалих територій.[5] Державна

підтримка, залучення міжнародних організацій та впровадження сучасних технологій відновлення землекористування стануть ключовими факторами у процесі повернення земель до ефективного використання.

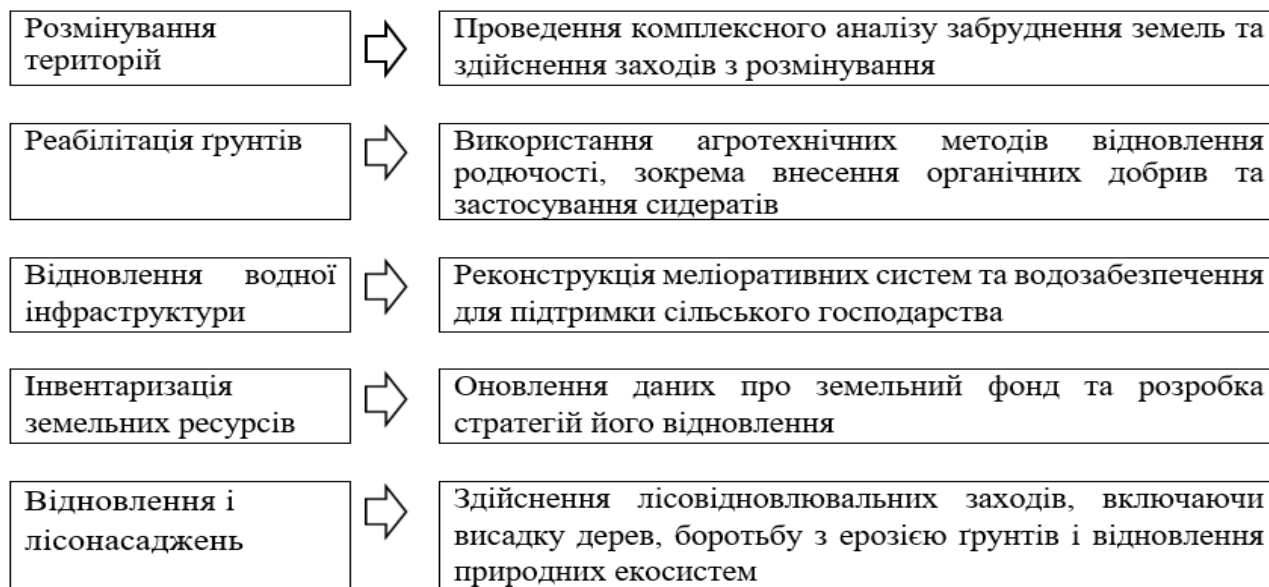

Рис. 2. Шляхи подолання наслідків та відновлення земельних ресурсів

Отже, Харківська область є одним із регіонів, громади якої відчували руйнівний вплив війни на свої земельні угіддя. Як прикордонний регіон, Харківська область зазнала значних втрат, зокрема деградації ґрунтів, замінування та змін у структурі землекористування. Для відновлення земельного фонду необхідно реалізовувати комплексні заходи, що включають розмінування, реабілітацію ґрунтів, відновлення інфраструктури та ефективне управління земельними ресурсами.

Список використаних джерел:

1. О. Ангурець, П. Хазан, К. Колесникова, М. Куш, М. Чернохова, М. Гавранек. Наслідки для довкілля війни росії проти України. 2022. 84 с. URL: <https://cleanair.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/cleanair.org.ua-war-damages-ua-version-04-low-res.pdf>
2. Ґрунтовий покрив України в умовах воєнних дій: стан, виклики, заходи з відновлення: монографія; за ред. С. А. Балюка, А. В. Кучера, М. І. Ромащенко. Київ: Аграрна наука, 2024. 340 с.
3. Звіт про стратегічну екологічну оцінку Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки. 2023. 92 с. URL: [https://mtu.gov.ua/files/___Report%20SEA%20SSRD-2027%20v.2%20\(4\).pdf](https://mtu.gov.ua/files/___Report%20SEA%20SSRD-2027%20v.2%20(4).pdf)
4. Новаковська І.О., Тихенко О.В., Бондаренко В.Г. Міжнародний досвід фінансування проєктів лісовідновлення: перспективи для України. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 6(34). сс 319-322: [http://dx.doi.org/10.52058/2786-6025-2024-6\(34\)-319-331](http://dx.doi.org/10.52058/2786-6025-2024-6(34)-319-331)
5. Новаковська І.О., Матвєєва І.В. Система моніторингу земель: засади формування та проблеми розвитку. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель № 4 (2022), сс. 57-71: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2022.04.06>

УДК 528.4:355.422(1-81)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

6-7 березня 2025 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

6-7 March 2025

Тези опубліковано в авторській редакції

*Автори матеріалів
НЕСУТЬ ПОВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ*

За точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей